

Sygn. akt: I C 740/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Krystian Szelağ
Protokolant:	Stażysta Aleksandra Siemieniuk

po rozpoznaniu w dniu 14 października 2022 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z **powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.**

przeciwko M. Z., A. Z.

o zapłatę

I. oddała powództwo w całości;

II. zasądza od powoda Banku (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. solidarnie na rzecz pozwanych M. Z. i A. Z. kwotę 10.834 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 października 2021 r., który wpłynął w dniu 29 października 2021 r. powódka Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. wniosła przeciwko pozwanym A. i M. Z. o:

1. zasądzenie in solidum od pozwanych na rzecz powódki kwoty 209.815,19 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następującego po doręczeniu pozwu do dnia zapłaty na którą składają się:

a) kwota 153.800 złotych z tytułu zwrotu kapitału udostępnionego pozwanym na podstawie umowy kredytu zawartej z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w G., którego Bank jest następcą prawnym;

b) kwota 56.015,19 złotych z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia w postaci korzystania przez pozwanych z kapitału udostępnionego im na podstawie umowy kredytu w okresie od dnia wypłaty kredytu (maj 2007 r.) do dnia 1 czerwca 2021 r.

- z zastrzeżeniem, że zapłata należności przez jednego z pozwanych zwalnia drugiego do wysokości dokonanej zapłaty

nadto powódka wniosła o zasądzenie na rzecz pozwanych in solidum od pozwanych kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, a także opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa.

(pozew k. 4-18.)

W odpowiedzi na pozew pozwani A. i M. Z. wnieśli o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na ich rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, z uwzględnieniem uiszczonej opłaty skarbowej od złożonych dokumentów pełnomocnictw. W punkcie 4 odpowiedzi na pozew pozwani podnieśli zarzut spełnienia świadczenia w zakresie roszczenia o zwrot nominalnej kwoty kapitału 153.800, 00 zł, w tym w zakresie kwoty 24.315,29 zł zgłosili zarzut zaspokojenia roszczenia poprzez potrącenie. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazali, że kwestionują żądanie pozwu zarówno co do zasady, jak i wysokości. Podnieśli bezzasadność roszczeń powoda o tzw. wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kapitału, zaś z ostrożności procesowej również zarzut przedawnienia

(odpowiedź na pozew k. 184-190).

Wyrokiem T.. Sądu z dnia 24 listopada 2021 roku, sygn.. akt I C 1111/21 oddalono powództwo. (k. 116-117).

Na skutek apelacji powoda Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 26 maja 2022 r., sygn.. akt I ACa 84/22 na podstawie art. 391⁽¹⁾§3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej. W uzasadnieniu Sąd II instancji wskazał, że okoliczności faktyczne które nastąpiły już po wydaniu orzeczenia przez Sąd I instancji spowodowały konieczność uchylenia wyroku do ponownego rozpoznania. Okolicznością tą było przede wszystkim uprawnienie się wyroku Sądu Okręgowego w(...) w sprawie I (...) na mocy którego ustalono nieważność umowy kredytu zawartą pomiędzy A. Z. i M. Z. (k. 167-168).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód jest następcą prawnym (...) Bank S.A. z siedzibą w G..

(bezsporne, a nadto dowód: wydruk krs 22-48).

W dniu 11 kwietnia 2007 r. pozwani A. Z. i M. Z. złożyli wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego w kwocie 136.800,00 zł, jak walutę kredytu wskazali (...).

(dowód: wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego k. 299-302 akt sprawy I C (...))

Następnie w dniu 11 maja 2007 r. powodowie jako konsumenci zawarli z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w G. umowę kredytu nr (...).

Zgodnie z § 1 ust.1 umowy bank udzielił powodom kredytu w kwocie 138.644,00 PLN indeksowanego kursem (...), zastrzegając że w dniu wypłaty saldo jest wyrażone w walucie do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17.

Oprocentowanie kredytu zostało określone w umowie jako zmienne i ulega zmianie w tym samym dniu kalendarzowym, w jakim nastąpiła wypłata kredytu, a w przypadku wypłat w transzach – pierwszej transzy Kredytu najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu L3 (§ 8 ust. 1 umowy). Szczegółowy sposób wyliczenia indeksu L3 został określony w § 8 ust. 2 umowy.

W §6 umowy wskazano, że całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia umowy wynosił 74.436,51 zł, a rzeczywista stopa oprocentowania wynosi 3,55 %.

Zgodnie z § 7 ust. 1 i 2 umowy wypłata kredytu miała nastąpić jednorazowo w terminie nie dłuższym niż 5 dni roboczych. Jednocześnie wskazano, że każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich, zostanie przeliczona na walutę do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez Bank (§ 7 ust. 2)

Jak wskazywał § 9 ust. 7 umowy wszelkie opłaty i prowizje podawane są w walucie, do której indeksowany jest kredyt, a ich zapłata odbywa się poprzez doliczenie opłaty do raty, chyba że strony podejmą odmienne ustalenia w tym zakresie.

Splata kredytu wraz z odsetkami miała następować w 324 miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych, nie później niż w tym samym dniu kalendarzowym każdego miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. Rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę, miało następować z datą wpływu środków do Banku, według kursu sprzedaży waluty dla której jest indeksowany kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do banku (§ 1 ust. 5 umowy, §10 ust. 1 oraz § 10 ust. 8 umowy).

Po wypłacie kredytu Bank miał przesłać kredytobiorcy oraz jeżeli było ustanowione poręczenie, także poręczycielom, harmonogram spłat kredytu, harmonogram stanowił integralną część umowy. Niedostarczenie powyższego dokumentu nie zwalniało kredytobiorcy z obowiązku zapłaty raty (§10 ust. 3).

W § 11 ust. 3 umowy wpisano, że powodowie oświadczyli, iż postanowienia umowy zostały z nią indywidualnie uzgodnione.

W § 17 umowy wskazano zaś, że:

1. do rozliczenia transakcji wypłat i spłat kredytu stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji,
2. kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna,
3. kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży,
4. do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Bank S.A.
5. obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określone są przez Bank po godz. 15:00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane są na stronie internetowej (...) Bank S.A. (...)

(dowód: umowa kredytu wraz z załącznikiem k. 49-60)

Kredyt został wypłacony 23 maja 2007 roku w kwocie 136,800,01 zł. Następnie dnia 11 lipca 2007 roku została wypłacona kwota 16.999,99 zł – razem 153.800, 00 zł.

(dowód: zaświadczenie k. 90-91 akt sprawy I C (...)).

W okresie od 25 czerwca 2007 roku do listopada 2017 r. kredytobiorcy wpłacili na rzecz pozwanego kwotę 111.926,46 zł. W okresie od grudnia 2017 r. do października 2019 roku kredytobiorcy wpłacili na rzecz pozwanego kwotę 21.084,08 zł.

(dowód: historia spłat, k. 124-126, potwierdzenia przelewów k. 128-133, potwierdzenia przelewów k. 1108-1120 akt sprawy I C (...)).

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 31 marca 2021 r., sygn.. akt I C (...) ustalono, że umowa kredytu zawarta w dniu 11 maja 2007 roku pomiędzy A. Z. i M. Z., a (...) Bank S.A. w W. jest nieważna oraz zasądził od Banku (...) S.A. w G. solidarnie na rzecz A. Z. i M. Z. kwotę 132.708,98 zł z należnymi odsetkami oraz orzekł o kosztach procesu.

Na skutek apelacji Banku Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 26 października 2021 r. sygn.. akt I ACa 313/21 oddalił apelację i zasądził od Banku na rzecz A. Z. i M. Z. zwrot kosztów procesu.

(dowód: wyrok SO w Gdańsku z dnia 31.03.2021 r., wyrok S.A. w Gdańsku z dnia 26.10.2021 r. k. 157-163, 1380-1395 akt sprawy SO Gdańsk I C 1328/17).

Po ogłoszeniu powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku strony podjęły niezwłoczne działania w celu dokonania wzajemnych rozliczeń. W dniu 3 listopada 2021 r. Bank (...) S.A. wykonał przelew na kwotę 175.821,90 zł realizując w ten sposób prawomocny wyrok. W dniu 15 listopada 2021 pozwani otrzymali od powoda wezwanie do zapłaty kwoty 153.800 złotych tytułem zwrotu kapitału i kwoty 56.015,19 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału, przy czym wezwanie to zostało skierowane już po wytoczeniu powództwa w niniejszej sprawie.

(dowód: potwierdzenie przelewu z dnia 3.11.2021 r. – k. 225, pismo powoda z dnia 10.11.2021 r. – k. 226-227).

W reakcji na to wezwanie pozwani w dniu 19 listopada 2021 r. wykonali na wskazany przez powoda rachunek bankowy przelew na kwotę 129.484,71 zł tytułem zwrotu kapitału kredytu i jednocześnie poprzez swojego pełnomocnika wystosowali wezwanie do zwrotu kwoty 24.315,29 zł. Kwota ta stanowiła sumę wpłat pozwanych na poczet nieważnej umowy kredytu w okresie od dnia 25.11.2019 r. do dnia 25.10.2021 r. i nie została objęta wyrokami w sprawach I C 1328/17 Sądu Okręgowego w Gdańsku ani V ACa 313/21 Sądu Apelacyjnego w Gdańsku.

(dowód: przelew z dnia 19.10.2021 r. – k. 229, pisma pełnomocnika pozwanych k. 230-236, potwierdzenia przelewów k. 241-243, wiadomości email k. 244-248).

Wobec braku odpowiedzi powoda na powyższe pisma, pozwani w dniu 9.12.2021 r. złożyli powodowi oświadczenie o potrąceniu żądanej kwoty 24.315,29 zł stanowiącej sumę nienależnych wpłat w okresie od dnia 25.11.2019 r. do dnia 25.10.2021 r. z kwotą 24.315,29 zł stanowiącą niezaspokojoną do tego czasu część roszczenia powoda o zwrot kwoty wypłaconego kapitału.

(dowód: oświadczenie pozwanych A. i M. Z. o potrąceniu k. 249-251, pismo powoda k. 252-255).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo, jako bezzasadnie podlegało oddaleniu.

Fakty ustalono na podstawie spójnego, wiarygodnego materiału dowodowego: dokumentów złożonych przez obie strony (wzajemnie niekwestionowanych), jak również dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy Sądu Okręgowego w Gdańsku sygn.. akt I C 1328/17 (V ACa 313/21, I CSK 2789/22).

Sąd pominął dowody z opinii biegłego, jak w punkcie 6c pozwu oraz o dopuszczenie dowodu z przesłuchania pozwanych w charakterze strony, uznając, że nie będą one przydatne do ostatecznego rozstrzygnięcia (k. 274v.).

Odnosząc się w pierwszym rzędzie do żądania zwrotu kwoty udzielonego kapitału, należy stwierdzić, że zasadą jest, że każde przejście wartości majątkowej z jednej osoby na drugą musi być prawnie uzasadnione. W kontekście art. 405 k.c. oraz art. 410 § 1 i 2 k.c. wskazać należy, że pozwani uzyskali świadczenie pieniężne w określonej wysokości bez podstawy prawnej. Powodowi przysługuje więc żądania do jego zwrotu na podstawie tych przepisów.

W ocenie Sądu orzeczenie stwierdzające nieważność umowy ma charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny, stąd roszczenie o zwrot świadczenia nienależnie spełnionego staje się wymagalne w chwili jego spełnienia; roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia mającego taki charakter w chwili jego spełnienia staje się wymagalne już z tą datą.

Należy zgodzić się ze stroną pozwaną, iż data wydania wyroku przez Sąd Okręgowy w Gdańsku nie ma wpływu na datę wymagalności ewentualnych roszczeń po stronie powodowej - orzeczenie to ma charakter deklaratoryjny, roszczenie o zwrot świadczenia nienależnie spełnionego staje się wymagalne od chwili jego spełnienia, zaś datą wymagalności roszczenia był dzień przekazania pozwanym środków pieniężnych w ramach wypłaty kolejnych transz.

W tym miejscu godzi się przypomnieć, iż według art. 117 § 1 i 2 k.c. roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Zgodnie z art. 118 k.c. termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. W świetle art. 120 § 1 zdanie pierwsze k.c. bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że roszczenie banku o zwrot kwoty wypłaconej w wykonaniu nieważnej gwarancji bankowej (art. 410 k.c.), jako związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, przedawnia się z upływem trzyletniego terminu (art. 118 k.c.). Bieg przedawnienia roszczenia wynikającego z zobowiązania bezterminowego rozpoczyna się w dniu, w którym świadczenie powinno być spełnione, gdyby wierzyciel wezwał dłużnika do wykonania zobowiązania w najwcześniejszym możliwym terminie (art. 120 § 1 zdanie drugie w zw. z art. 455 k.c.), niezależnie od świadomości uprawnionego co do przysługiwania mu roszczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2003 r., I CKN 316/01, OSNC 2004/7-8/117). W ocenie Sądu przedstawiony pogląd judykatury należy uwzględnić w niniejszej sprawie, która dotyczy żądania zwrotu kwoty wypłaconej w wykonaniu nieważnej umowy kredytu. Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 2357) do czynności bankowych zaliczane jest, między innymi, udzielanie kredytów. Zatem takie czynności, choćby nawet zostały wadliwie dokonane, mieszczą się w zakresie działalności gospodarczej. Wynikające z nich roszczenia są konsekwencją tej działalności, której istotą jest udzielanie kredytów. Do roszczeń tych należy zaliczyć więc także roszczenia wynikające z nieważnych umów ponieważ zachodzi ścisły związek między działalnością gospodarczą banku, przejawiającą się w zawieraniu umów kredytowych a wynikającymi z nich roszczeniami, które mogą być oparte na różnych podstawach prawnych, w tym na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu czy nienależnym świadczeniu. Dlatego Sąd uznał, iż do roszczenia powoda, będącego przedmiotem sprawy, jako związanego w prowadzeniem przez niego działalności gospodarczej, powinien mieć zastosowanie trzyletni okres przedawnienia, o którym mowa w art. 118 k.c.

Powyższa konstatacja na gruncie niniejszej sprawy nie oznacza jeszcze jednak, że roszczenie to faktycznie uległo przedawnieniu. Niezależnie bowiem od powyższego należy wskazać na treść przepisu art. 123 § 1 pkt 2 k.c., według którego bieg przedawnienia przerywa się przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysuguje. Uznanie takie może przybrać dwojaką postać: właściwą - umowy między uprawnionym a zobowiązanym, lub niewłaściwą - oświadczenia wiedzy zobowiązanego. Wyraźne lub dorozumiane potwierdzenie przez zobowiązanego istnienia oraz cech przysługującego przeciwko niemu roszczenia powinno być skorelowane z ustaniem stanu niepewności prawnej po stronie uprawnionego. Zobowiązany, uznając roszczenie, stwarza po stronie uprawnionego przekonanie, iż może on skutecznie dochodzić swojego roszczenia. Celem art. 123 § 1 pkt 2 k.c. jest ochrona uzasadnionych interesów i dobrej wiary podmiotu uprawnionego. Dla swej ważności uznanie właściwe, co do zasady, nie wymaga zachowania formy szczególnej. Skuteczność uznania niewłaściwego nie jest zaś uzależniona nawet od posiadania przez dłużnika zamiaru wywołania skutku w postaci przerwania biegu przedawnienia. Takie uznanie nie może zostać odwołane ani cofnięte. Jest jednak możliwe odpowiednie (na podstawie art. 65¹ k.c.) zastosowanie niektórych przepisów k.c. o wadach oświadczeń woli w odniesieniu do tych oświadczeń wiedzy, które zostały wyrażone w warunkach wyłączających świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli, czy też na skutek groźby lub podstępu. Przykładami działań zobowiązanego kwalifikowanymi jako uznanie niewłaściwe są m.in. prośba o rozłożenie zadłużenia na raty, spłata części zadłużenia (w tym odsetek), ustanowienie zabezpieczenia (w tym przez osobę trzecią), dokonanie potrącenia. Z technicznego punktu widzenia może przybrać formę wypowiedzi albo innego działania. Istotne jest, aby zachowanie zobowiązanego uzasadniało przekonanie wierzyciela, że dłużnik ma świadomość istnienia obowiązku, a co za tym idzie - oczekiwanie uprawnionego, że świadczenie zostanie przez

niego spełnione. Z tego względu przyjmuje się, że oświadczenie wiedzy zobowiązanego musi w sposób zamierzony dotrzeć do uprawnionego. Tutejszy Sąd w pełni aprobuje pogląd, według którego uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której ono przysługuje, nie wymaga złożenia oświadczenia woli, a wystarczające jest zewnętrzne wyrażenie przeświadczenia o istnieniu roszczenia, a więc oświadczenie wiedzy.

Tak należy zatem potraktować dokonywanie na przestrzeni przeszło dekady spłat rat kredytu przez pozwanych, którzy nawet pomimo zainicjowania postępowania przeciwko Bankowi przed Sądem Okręgowym w G., następnie rozpoznawanym również przez Sąd Apelacyjny w G., zakończone wydaniem prawomocnego orzeczenia w dniu 26 października 2021 r. sygn.. akt I ACa 313/21r., sukcesywnie wywiązywali się z wynikających z umowy obowiązków.

W związku z powyższym T.. Sąd uznał, że na skutek uznania niewłaściwego pozwanych polegającego na sukcesywnych spłatach należności łącznie do 25 października 2021 r. doszło do przerwania biegu przedawnienia roszczenia powoda o zwrot uiszczonych pozwanym bez podstawy prawnej środków pieniężnych w wykonaniu nieważnej umowy kredytowej. W rezultacie dochodzone w niniejszej sprawie roszczenie powoda nie może być uznane jako przedawnione

Jednak w ocenie Sądu na gruncie niniejszej sprawy roszczenia pozwu w części dotyczącej zwrotu nienależnego świadczenia nie sposób uwzględnić, albowiem na przestrzeni okresu od 25 czerwca 2007 roku do listopada 2017 r. kredytobiorcy wpłacili na rzecz pozwanego kwotę 111.926,46 zł. W okresie od grudnia 2017 r. do października 2019 roku kredytobiorcy wpłacili na rzecz pozwanego kwotę 21.084,08 zł. W okresie od dnia 25.11.2019 r. do dnia 25.10.2021 r. kredytobiorcy wpłacili zaś na rzecz pozwanego kwotę 24.315,29 zł, a więc w łącznej kwocie równej roszczeniu powoda o zwrot wysokość kapitału, tj. 153.800, 00 zł. Tym samym pełna kwota kapitału udzielonego kredytu, została powodowi na gruncie sprawy zwrócona i nie ma potrzeby w tym miejscu powielania szczegółowych okoliczności ustalonych w stanie faktycznym w tym zakresie.

W dalszej kolejności Sąd rozważył skuteczność zarzutu potrącenia jako dalej idącego i związanego z nim zarzutu spełnienia roszczenia. Przede wszystkim wskazać należy, iż skuteczność tego zarzutu jest zależna od skuteczności samego – potrącenia, jako czynności materialnoprawnej. Należało zatem ocenić, czy oświadczenie o potrąceniu złożone przez pozwanych było skuteczne i spowodowało wzajemne umorzenie wierzytelności stron.

Potrącenie jest instytucją prawa materialnego, czynnością materialnoprawną, której celem jest doprowadzenie do wygaśnięcia wzajemnych zobowiązań (art. 498 k.c.), drogą jednostronnego oświadczenia materialnoprawnego wywołującego skutek prawny, niezależnie od woli uprawnionego do wierzytelności objętej potrąceniem, od chwili złożenia go w taki sposób, ażeby druga strona mogła się zapoznać z jego treścią (art. 499 k.c., 61 k.c.). Do takiego oświadczenia mają zastosowanie ogólne zasady co do sposobu i chwili złożenia oświadczenia woli wskazane w art. 60 i 61 k.c. Jego skuteczność następuje z chwilą złożenia oświadczenia drugiej stronie, co z mocy art. 62 §1 k.c. oznacza dotarcie oświadczenia do adresata w taki sposób, że mógł on się zapoznać z jego treścią (wyrok SN z dnia 6 maja 2005 r., II CK 690/2004). Stosownie do art. 498 k.c. potrącenie może być skutecznie dokonane, jeżeli łącznie spełnione są następujące przesłanki: wierzytelności są wzajemne, co oznacza, że każda ze stron jest wierzycielem drugiej i jednocześnie jej dłużnikiem, są jednorodnej, wymagalne oraz zaskarżalne co oznacza, że mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Dodać w tym miejscu należy, że w zakresie przesłanki wymagalności, zgodnie z przeważającymi poglądami doktryny i orzecznictwa, przesłanka ta odnosi się jedynie do wierzytelności przysługującej wierzycielowi składającemu oświadczenie woli o potrąceniu. Do kwestii wymagalności odniósł się szeroko Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 5 listopada 2014 r. w sprawie III CZP 76/14 (publ. OSNC 2015/7-8/86, LEX nr 1532595, (...) Prok.i Pr.-wkł. (...), Biul.SN 2014/11/6, (...) 2015/1/9), w którym wywołał, że pojęcie wymagalności nie zostało w prawie zdefiniowane. Zarówno w orzecznictwie, jak i piśmiennictwie pojęcie to bywa rozumiane różnie, przy czym różnice dotyczą powiązania tego pojęcia z terminem spełnienia świadczenia. Termin spełnienia świadczenia to czas, w którym dłużnik powinien wykonać swoje świadczenie w sposób należyty, zgodnie z art. 354 i 355 k.c. W takim ujęciu termin spełnienia świadczenia określa, do kiedy najpóźniej świadczenie powinno być spełnione w sposób prawidłowy. Do końca upływu terminu spełnienia świadczenia dłużnik co do zasady nie ponosi negatywnych konsekwencji niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Bezskuteczny upływ terminu spełnienia świadczenia oznacza nienależyte wykonanie zobowiązania ze

względem na kryterium czasu i w zasadzie powoduje rozpoczęcie stanu opóźnienia albo zwłoki, dlatego doniosłość prawną terminu spełnienia świadczenia wiąże się z upływem tego terminu, a nie jego nadejściem.

Odnosząc powyższe do okoliczności przedmiotowej sprawy zauważenia wymaga, iż oświadczenie w przedmiocie dokonania potrącenia dokonane zostało w piśmie przez pełnomocnika posiadającego stosowne umocowanie materialnoprawne (k. 249-251), doszło ono do wiedzy strony powodowej (k. 249). Nadto zdaniem Sądu na gruncie sprawy brak było przeszkód do złożenia oświadczenia o potrąceniu albowiem oba roszczenia w dacie sporządzenia pisma z zawartością oświadczenia o potrąceniu były wymagalne. Przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu nie zawierają regulacji co do sposobu określenia momentu aktualizacji roszczenia kondycyjnego i ustalenia terminu spełnienia świadczenia przez wzbogaconego. W judykaturze nie ma wątpliwości co do tego, że termin spełnienia świadczenia z tego tytułu określać należy zgodnie z zasadami wyrażonymi w art. 455 k.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 8 czerwca 2017 r., V CSK 577/16, Legalis nr 1682029, wyrok Sądu Najwyższego z 18 czerwca 2014 r., V CSK 421/13, Legalis nr 1067198). Zgodnie z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony, ani nie wynika z właściwości zobowiązania, dłużnik powinien spełnić świadczenie niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela do wykonania zobowiązania, co oznacza, że powinien to uczynić po dojściu do jego wiadomości wezwania wierzyciela do spełnienia świadczenia. Spełnienie świadczenia niezwłocznie w rozumieniu art. 455 k.c. nie oznacza jednak uiszczenia dochodzonej kwoty natychmiast, lecz stanowi nakaz świadczenia bez nieuzasadnionego (okolicznościami) zwlekania. Świadczenie powinno być spełnione w terminie realnym w okolicznościach sprawy. Przy jego ustaleniu należy uwzględnić okoliczności miejsca, czasu, rodzaju i rozmiaru świadczenia (lokując je w kontekście ocenianych w sposób zobiektywizowany możliwości ekonomicznych i organizacyjnych dłużnika). Termin ustalony stosownie do art. 455 k.c. powinien uwzględniać okres niezbędny dla podjęcia czynności związanych z weryfikacją żądania i organizacją procesu spełnienia świadczenia (a zatem w przypadku świadczenia pieniężnego - zapewnieniem lub pozyskaniem środków niezbędnych dla wykonania obowiązku dłużnika).

W niniejszej sprawie strona pozwana wykazała jednoznacznie, że pozwani przed złożeniem oświadczenia o potrąceniu, wzywali powódkę do spełnienia świadczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (k. 238-248), co oznacza, iż ich wierzytelność była wymagalna w dacie złożenia oświadczenia o potrąceniu.

Niezależnie od powyższego podkreślenia wymaga, że w ocenie Sądu ewentualne wzajemne rozliczenia stron nieważnej umowy kredytowej możliwe są m.in. właśnie w ramach instytucji potrącenia, a ponadto prawa zatrzymania świadczenia (art. 496 w zw. z art. 497), z kolei w ramach instytucji procesowych można wskazać na powództwo wzajemne. Jak już bowiem o tym była wyżej mowa pozwani w odpowiedzi na pozew zgłosili zarzut spełnienia świadczenia w zakresie roszczenia o zwrot nominalnej kwoty kapitału w kwocie 153.800,00 zł, w tym w zakresie kwoty 24.315,29 zarzut potrącenia wierzytelności powoda z ich wierzytelnością, jako pobranej od 25 czerwca 2007 r. do 25 października 2021 r. (odnośnie zarzutu potrącenia za okres od 25.11.2019 r. do dnia 25.10.2021 r.) bez podstawy prawnej oraz wierzytelnością w zakresie roszczenia powodu o zwrot wypłaconego pozwanym kapitału kredytu. W tym miejscu należy zauważyć, iż w praktyce sądowej szeroko stosowane są ewentualne oświadczenia o potrąceniu na wypadek gdyby objęta petitum pozwu, a kwestionowana przez pozwanego wierzytelność okazała się uzasadnioną. Prawdliwość tej praktyki nie jest w piśmiennictwie kwestionowana (por. E. Gniewek czy M. Gutowski w Komentarzach do art. 499 k.c., sip. Legalis). Zarzuty te zarówno jeśli chodzi o spełnienie świadczenia, jak i potrącenia, Sąd uwzględnił jako zasadne i usprawiedliwione na gruncie okoliczności sprawy, co w konsekwencji doprowadziło do wzajemnego umorzenia zobowiązań stron, w tym objętego roszczeniem pozwu w zakresie żądania zwrotu nominalnej kwoty kapitału udzielonego kredytu do wysokości 153.800,00 złotych.

Na marginesie powyższych rozważań podkreślenia wymaga, że w ocenie Sądu teoria salda nie ma jednoznacznego oparcia w przepisach kodeksu cywilnego. Natomiast stosownie do koncepcji określanej jako teoria dwóch kondycji każde roszczenie o wydanie korzyści należy traktować niezależnie, a ich kompensacja jest możliwa tylko w ramach instytucji potrącenia, jak powyżej. W judykaturze i doktrynie niepodzielnie panuje teoria dwóch kondycji (R. Trzaskowski: Komentarz do art. 405 k.c., t. 29 oraz cytowane tam liczne poglądy na ten temat, sip Lex).

W dalszej kolejności odnieść się należy do żądania pozwu dotyczącego zwrotu przez pozwanych kwoty 56.015,19 zł, określonej przez autora pozwu jako: „zwrot bezpodstawnego wzbogacenia w postaci korzystania przez pozwanych z kapitału udostępnionego im na podstawie Umowy kredytu w okresie od dnia wypłaty kredytu (maj 2007) do dnia 1 czerwca 2021 r.”.

Dokonując analizy zasadności tego roszczenia, należy w pierwszym rzędzie z całą mocą podkreślić, że ratio legis przepisu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG jest zniechęcający skutek wywierany na przedsiębiorców, którzy winni być zniechęceni do stosowania niedozwolonych klauzul umownych, zaś wyeliminowanie rzeczzonego skutku powodowałoby, że nadal byłiby oni zachęceni do stosowania rzeczonych warunków, wiedząc, że nawet gdyby miały one być unieważnione, to interes przedsiębiorców zostanie zagwarantowany (zob.: wyrok (...) z dn. 14.06.2012 r., C-618/10, wyrok (...) z dn. 30.04.2014 r., C-26/13). Tymczasem w ocenie Sądu zasądzenie na rzecz banku wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kapitału penalizowałoby w istocie nie bank, lecz kredytobiorcę, zachęcając kredytobiorcę do wprowadzania abuzywnych postanowień w kolejnych, proponowanych przez siebie konsumentom umowach. Nadto, w polskim systemie prawnym brak jakiegokolwiek przepisu mogącego stanowić podstawę prawną przedmiotowego roszczenia, w szczególności nie jest nim art. 405 k.c. w związku z art. 410 k.c. Z powołanych przepisów wynika bowiem obowiązek zwrotu nienależnego świadczenia, a świadczeniem banku w okolicznościach rozpoznawanej sprawy była wyłącznie wypłata kredytu. A zatem umożliwienie kredytobiorcy bezumownego korzystania z kapitału banku nie jest świadczeniem banku, lecz jest stanem faktycznym, który wynika z nienależnego świadczenia. Okoliczność, że na skutek korzystania z kapitału w okresie kredytowania przez kredytobiorcę, a nie przez bank, przez co bank nie mógł uzyskać potencjalnego zysku, jest irrelevantna przy ocenie zasadności zgłoszonego roszczenia ewentualnego, ponieważ reżim odpowiedzialności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, nie przewiduje obowiązku zapłaty *lucrum cessans* - w przeciwieństwie do reżimu odpowiedzialności odszkodowawczej (art. 361 § 2 k.c.). Jedynym zaś przewidzianym przez prawo cywilne świadczeniem związanym z korzystaniem z cudzego kapitału są odsetki, które mogą mieć postać odsetek umownych albo ustawowych (art. 359 k.c., art. 481 k.c.). Z uwagi jednak na uznanie spornej umowy kredytu za nieważną, odsetki umowne nie przysługują powodowi, skoro brak podstawy umownej do ich zapłaty. Odnośnie zaś odsetek ustawowych za opóźnienie, nie przysługują one powodowi, bowiem nie wykazał on wysokości dochodzonych roszczeń, a zatem nie można uznać, że skutecznie wezwał pozwaną do zapłaty. W kontekście powyższego zauważyć należy, że uwzględnienie stanowiska powoda doprowadziłoby w istocie do reaktywacji nieważnej umowy stron w zakresie oprocentowania (zob. wyrok SA w Białymstoku z dn. 20.02.2020 r., I ACa 635/19). Należy zaakcentować także, że w przypadku uznania zasadności przedmiotowego roszczenia trzeba by uznać, iż analogiczna wierzytelność przysługiwałaby pozwanej, skoro podczas wykonywania spornej umowy kredytu również bank korzystał ze środków pieniężnych, które strona pozwana wpłacała tytułem rat i innych należności wynikających z przedmiotowej umowy. Przyjęcie zasadności roszczenia powoda o wynagrodzenie, którego wysokość jest w niniejszej sprawie równa kwocie udzielonego kredytu, byłoby sprzeczne z ratio legis art. 6 ust. 1 i art. 7 dyrektywy nr 93/13/EWG, która ma na celu ochronę konsumentów. Wyeliminowanie ze spornej umowy mechanizmu indeksacji nie stanowi *in concreto* następstwa niezgodnego z prawem lub nieuczciwego zachowania pozwanej (jej poprzednika prawnego), ale jest rezultatem niezgodnego z prawem działania banku (jego poprzednika prawnego). Wobec tego, pozwana nie powinna ponosić dalej idących następstw tego stanu rzeczy niż te, które ustawodawca przewidział w art. 385 § 1 i 2 k.c. (por. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25.06.2022 r. do sprawy o sygn. akt I ACa 545/21).

W ocenie Sądu powód w ramach żądania pozwu dotyczącego zwrotu przez pozwanych kwoty 56.015,19 zł, określonej przez autora pozwu jako: „zwrot bezpodstawnego wzbogacenia w postaci korzystania przez pozwanych z kapitału udostępnionego im na podstawie Umowy kredytu w okresie od dnia wypłaty kredytu (maj 2007) do dnia 1 czerwca 2021 r. w istocie domaga się zapłaty odsetek od kapitału wypłaconego wraz z uruchomieniem kredytu. Zdaniem powoda, wzbogacenie pozwanych polegać miało w rzeczywistości na uniknięciu straty w ich majątku.

W świetle treści przepisu art. 359 § 1 k.c. należy dojść do przekonania, iż jedynym dopuszczalnym żądaniem mogłyby być odsetki za opóźnienie liczone od daty braku zwrotu świadczenia nienależnego w terminie wyznaczonym przez powoda.

W tym kontekście wskazać również należy na treść art. 481 § 1 w zw. z art. 481 § 2 k.c., i zauważył, że powód wyznaczył pozwanym termin zapłaty na dzień 3 dni od daty odbioru wezwania do spełnienia świadczenia datowane na dzień 10 listopada 2021 r. (k. 226), zatem dopiero począwszy od tej daty - o ile roszczenie w ogóle by istniało - świadczenie to stałoby się wymagalne. Tymczasem na tę datę brak było substratu do formułowania takowych żądań.

Ponadto w ocenie Sądu powód nie wykazał skutecznie wzbogacenia o powyższą kwotę po stronie pozwanych i nie wywiązał się z ciężącego na nim obowiązku udowodnienia zasadności zgłoszonego roszczenia (art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c.). Obowiązkiem strony powodowej było wskazanie dowodów dla stwierdzenia faktu uzyskania faktycznej korzyści jego kosztem. Szczególnie istotnym jest fakt, iż w świetle orzeczenia Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 31 marca 2021 r., sygn.. akt I C 1328/17 ustalającego nieważność umowy kredytowej, pomiędzy stronami nie doszło do zawarcia umowy ani do przekazania środków tytułem uruchomienia kredytu. Powód nie może się więc domagać zwrotu równowartości uzyskanej z tego tytułu korzyści.

Wskazać należy także, iż argumentacja pozwanych w zakresie przypisania działaniom powoda charakteru zastępczego rozwiązania dla wadliwej umowy kredytu jest trafna i słuszna, ponieważ takie czynności pozostają sprzeczne z wiążącą sądy powszechne wykładnią art. 6 Dyrektywy 93/13 TS UE w wyroku z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie (...) przeciwko J. C. (sygn. C 618/10) oraz w wyroku z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawach połączonych, sygn. C-154/15, C-307/15 i C-308/15.

W świetle tych orzeczeń z art. 6 ust. 1 wynika, że sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta, przy czym nie są one uprawnione do zmiany jego treści. Wykluczonym jest, aby powód w osobnym procesie żądał zastąpienia nieważnej umowy innym stosunkiem prawnym i uzyskiwał z niego korzyść.

Takie działania banków, zwłaszcza w stosunku do konsumentów, należy uznać za całkowicie nieuzasadnione prawnie i zmierzające do nieakceptowalnego nadużycia. Ideą unieważnienia wadliwej umowy kredytu we frankach jest z jednej strony naprawienie powstałej szkody u kredytobiorcy, z drugiej zaś odstraszenie banku od takich działań na przyszłość kosztem pobranego wynagrodzenia. Tymczasem formułowane przez banki pozwy zmierzają do uzyskania tego, co zostało wcześniej utracone właśnie ze względu na nieuczciwość samego banku przy zawarciu umowy z kredytobiorcą.

Kredytobiorcy w tego rodzaju sprawach korzystają z daleko idącej ochrony prawa unijnego, w tym poszczególnych przepisów wynikających z Dyrektywy Rady EWG 93/13 (zwłaszcza art. 7 ust. 1). Na straży prawa wielokrotnie pozostawał także Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (m.in. w wyroku (...) z dnia 21 grudnia 2016 r., G. N., sprawy połączone C#154/15, C#307/15 i C#308/15, EU:C:2016:980, pkt 57; wyrok (...) z dnia 14 czerwca 2012 r., B. E. de C., C#618/10, EU:C:2012:349, pkt 65).

Koncepcja, że w przypadku stwierdzenia nieważności umowy kredytu bankowi przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z kapitału mające rekompensować mu lub choćby umniejszać stratę wynikającą z nieważności umowy, w ocenie Sądu niweczy efekt zniechęcający dyrektywy 93/13.

Nie jest kwestią przypadku, że koncepcja ta pojawiła się niedługo po ogłoszeniu przez (...) korzystnego dla konsumentów wyroku w sprawie C-260/18 (D.), przesądzającego o niedopuszczalności konwalidacji wbrew woli konsumenta umowy kredytu zawierającej nieuczciwe postanowienia. Przyjęcie tej kontrowersyjnej na gruncie polskiego prawa cywilnego koncepcji pozwoliłoby uniknąć bankom negatywnych konsekwencji nieuczciwego traktowania konsumentów, a przynajmniej istotnie te konsekwencje osłabić, niweczając efekt zniechęcający dyrektywy 93/13, i w znaczącym stopniu pozbawić polskich konsumentów ochrony wynikającej z dyrektywy.

Co więcej ochronę konsumentów przed tego rodzaju roszczeniami ze strony przedsiębiorców przewidują również przepisy krajowe.

Zgodnie z art. 224 § 1 k.c. Samoistny posiadacz w dobrej wierze nie jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i nie jest odpowiedzialny ani za jej zużycie, ani za jej pogorszenie lub utratę. Nabywa własność pożytków

naturalnych, które zostały od rzeczy odłączone w czasie jego posiadania, oraz zachowuje pobrane pożytki cywilne, jeżeli stały się w tym czasie wymagalne. Zgodnie zaś z § 2 tego przepisu: „Jednakże od chwili, w której samoistny posiadacz w dobrej wierze dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, jest on obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i jest odpowiedzialny za jej zużycie, pogorszenie lub utratę, chyba że pogorszenie lub utrata nastąpiła bez jego winy. Obowiązany jest zwrócić pobrane od powyższej chwili pożytki, których nie zużył, jak również uiszczyć wartość tych, które zużył”.

W ocenie Sądu w przedmiotowym przypadku powodowi nie przysługuje również roszczenie z tytułu bezumownego korzystania z kapitału za okres sprzed wystąpienia z żądaniem. Wskazany powyżej przepis kodeksu cywilnego stanowi, że wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy należy się wyłącznie, jeśli posiadacz jest w złej wierze. Powodowie korzystali z pieniędzy banku w przekonaniu, że mają do tego prawo na podstawie zawartej umowy. Tymczasem zazwyczaj w procesach z powództwa konsumentów, (w tym również w realiach sprawy I C 1328/17 Sądu Okręgowego w Gdańsku) bank twierdzi, że umowa jest ważna, a konsumenci powinni ją wykonywać. Trudno zatem uznać pozwanych A. i M. Z. za posiadaczy kapitału w złej wierze, skoro sam bank na gruncie sprawy I C 1328/17 stał na stanowisku, że konsument posiadał je zgodnie z prawem. W ocenie Sądu pozwani byli przeto posiadaczami w dobrej wierze. Wynagrodzenie za korzystanie z rzecz w dobrej wierze przysługuje właścicielowi dopiero od dnia wytoczenia powództwa o zwrot (art. 224 § 1 k.c.). Zgodnie z aktualnymi poglądami doktryny i orzecznictwa pieniądź jest rzeczą szczególnego rodzaju i mają do niego zastosowanie właśnie te przepisy.

Reasumując w ocenie Sądu, konsumentom, w tym pozwany, jak na gruncie przedmiotowej sprawy należy przyznać daleko idącą ochronę, o czym wspomina unijna Dyrektywa 93/13. Skoro bowiem przedsiębiorca proponuje umowę, która jest nieważna przy okazji nie informując o rzeczywistym ryzyku kursowym to musi ponieść konsekwencje takiego zachowania, choćby i po to, aby on i jemu podobni nie czynili tak w przyszłości z drugiej zaś strony z pewnością nie może takich konsekwencji natomiast ponosić konsument.

Mając powyższe na uwadze, nie znajdując podstaw do uwzględnienia roszczeń pozwu, Sąd oddalił powództwo, jak w punkcie I wyroku.

O kosztach postępowania orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Koszty procesu po stronie pozwanej obejmowały uiszczoną opłatę za pełnomocnictwo (2x17 zł) oraz wynagrodzenie pełnomocnika (radca prawny) w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (10.800 zł).

Z tego względu Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanych kwotę 10.834 zł, o czym orzekł, jak w punkcie II wyroku.